

Lado Gobec

Zgodovina kegljanja

Izvleček

Zgodovina kegljanja v svetu in doma je precej dolga in raznolika. Najstarejši znani viri so več kot 5000 let stari, v Sloveniji pa več kot 500 let, kar uvršča kegljanje med najstarejše slovenske športe. V obdobju po letu 1950, ko je ustanovljena Kegljaška zveza Slovenije, pa ta šport v mednarodnem merilu dosega izjemne rezultate, saj se lahko pohvali s svetovnimi prvaki v vseh kategorijah in disciplinah ter tudi s svetovnimi rekorderji.

Ključne besede: kegljanje, zgodovina, uspehi.

History of nine pin bowling

Abstract

History of nine pin bowling in world and in Slovenia is very long and very diverse. The oldest known artefacts are more than 5000 years old, and in Slovenia more than 500 years, what makes nine pin bowling one of the oldest sports in Slovenia. After 1952, when Nine pin bowling association of Slovenia was established, Slovene's achieved extraordinary results. They won at all categories and disciplines at world championships, some of them are also world record holders.

Key words: nine pin bowling, history, achievements.

■ Keglanje v svetu

Vrsta zgodovinskih in družbenih dejstev opredeljuje nastanek športnih zvrsti, ki so se skozi časovna obdobja zelo različno razvijale. Za nekatere mlajše športne panoge poznamo leto ali celo datum nastanka ter osebo, ki jo je izumila (npr. košarka), za starejše panoge pa je to težko natančno ugotoviti.

Keglanje je športna igra, pri kateri se s kroglo podira postavljene keglje. V nekaterih državah, kot so Slovenija, Nemčija, Francija, Anglija in Rusija, je ta igra dobila ime po kegljih (*kegljanje*, *Kegelspiel*, *kegeln*, *skittles*, *jeu de quilles*), v Srbiji, Hrvaški, ZDA in v drugih državah pa po krogli (kuglanje, Bowling).

Keglanje kot šport ima zelo dolgo in bogato zgodovino, saj po dostopnih podatkih sodi med najstarejše športne panoge na svetu. Njeni začetki naj bi bili že v starem Egiptu okoli 3200 let pred našim štetjem. Britanski arheolog in egiptolog Sir Flinders Petrie je leta 1930 v bližini mesta Nagada pri arheoloških izkopavanjih odkril otroško grobnico iz časov vladavine faraonov, ki je bila stara

Slika 1. Vir: http://ar000411.host.inode.at/Homepage_Kegelkasino/grafik/Bilder_klein/280px-Aegypten_KegelN%20Kopie.png

okoli 5.200 let. V tej grobnici so našli otroško igro, ki je vsebovala devet konusnih predmetov iz alabastra (kalcit), podobnim današnjim kegljem, štiri krogle iz porfirja (vrsta kamna) in tridelna vrata iz marmorja. Ti predmeti so razstavljeni v Ashmolean Museumu v Oxfordu v Angliji.

Na slikah iz tega obdobja je razvidna postavitev kegljev in krogla, s katero poskušajo zadeti keglje.

Podobno igro so poznali tudi stari Polinezijci, ki so s kamnitimi krogli podirali predmete, podobne kegljem, oddaljene 18,28 m. Zanimivo je, da je to dolžina današnje steze pri *bowlingu*. Danes se ta igra prikazuje turistom na Havajih pod imenom ULU MAIKA.

V Evropo so kegljanje prenesli rimski legionarji. V obdobju od 1. do 5. stoletja je bilo zelo popularno med starimi germanskimi plemenimi. Zato ni čudno, da je bilo kegljanje kasneje v Evropi najbolj razširjeno na področju današnje Nemčije in srednje Evrope. Zaradi tega so nemški narodi tudi največ prispevali k razvoju tega športa. V obdobju med 8. in 12. stoletjem se v staronemškem jeziku pojavlja beseda "Chegil", ki pomeni keglj.

V začetnem obdobju so se s kegljanjem na prostem kot družabnim razvedrilom ukvarjale predvsem ženske in otroci plemstva. Ker je bila igra enostavna in cenena, se je razširila tudi med drugimi sloji prebivalstva, kot so kmetje in razni cehi. Po dosegljivih podatkih naj bi bilo tovrstno kegljanje razvito na večjem delu mogočne Frankovske države.

Po virih iz 12., 13. in 14. stoletja lahko ugotovimo, da so takrat poznali dva načina zbijanja kegljev. Prvi način je zadevanje po zraku (kot zbijanje pri balinanju) in drugi način je kotaljenje krogle po tleh. S kegljanjem so se običajno ukvarjali ob praznikih in sejnih.

Pri obeh načinih kegljanja so kegljali na posebej odmerjenih in ograjenih prostorih. Ker je bila to oblika športa na prostem, se je bilo z njim možno ukvarjati le ob lepem vremenu. Na spodnji sliki je lep prikaz kegljanja iz srednjega veka.

Slika 2. Vir: http://static.artuk.org/w800h800/NTIV/NTIV_WADD_2564.jpg

Prvi pisni viri o kegljanju v Evropi so se pojavili v začetku 12. stoletja. Najstarejši vir, ki ga danes poznamo, je zapis v Kroniki mesta Rothenburg ob der Tauber na Bavarskem iz leta 1157, ki opisuje potek ter način kegljanja.

V pravilih mesta Braunschweig iz leta 1232 je zapisano, da so najslabši ljudje potepuhi in kegljači, ki cele dneve in noči preživijo v potepanju in pri kegljanju. Leta 1265 se prebivalci mesta Xanten in kanonik njihovega samostana Sv. Victor omenjajo kot "fratres kegelorum".

Med leti 1290 in 1300 je rektor šole v Thauerstadtu v predmestju Bamberga, Hugo von Trimberg, v pesmi Der Renner (tekač) poleg tedanjih šeg in običajev opisal tudi kegljanje in z njim povezane navade.

Ker kegljanje še ni imelo prave podpore pri izobražencih in so se z njim ukvarjali predvsem nižji sloji, je pogosto prihajalo do izgrediv, predvsem zaradi hazarderjev in njihovih zvijač ter prevar. Oblast je ponekod zaradi tega kegljanje popolnoma prepovedala ali ga z ukrepi omejila.

Tako je bilo kegljanje leta 1276 prepovedano v pravilih mesta Augsburg in kaznovano z zaporom ali denarno globo. 1309 so ga prepovedali v Parizu kot škodljivo za družine. 1337 ga je celo z grožnjo smrtno kazni prepovedal angleški kralj Edvard III.

Te prepovedi ali omejitve so trajale skoraj poldrugo stoletje. Preobrat je nastal, ko se za kegljanje začeli zanimati plemiči, gojiti pa so ga začeli tudi menihi in ostala duhovščina. Posamezne bogatejše meščanske hiše so si v 15. stoletju zgradile lastna kegljišča in pogosto prirejale kegljaške zabave.

Martin Luther (1483–1546) je močno podpiral organizirano kegljanje ob cerkvah in zanj napisal tudi pravila. Popularizacijo te igre so izkoristile tudi številne mestne oblasti, ki so zgradile mestna ke-

gljišča in za uporabo pobirale določen znesek, o čemer poročajo mestne kronike. Dober posel so zaznali tudi gostilničarji, zato so bile gradnje kegljišč vse bolj vezane na gostilne. Vse to je močno vplivalo na kvaliteto stez za kegljanje. Začeli so uporabljati ilovico, ki so jo primerno zravnali in utrdili. Nanjo so nasuli žlindro ali droben pesek. Ker je bila hrapavost še vedno prevelika, kar je povzročalo velike razlike pri rezultatih, so začeli po sredini polagati hrastove deske. Ker so bila kegljišča na prostem, so bili odvisni od lepega vremena, zato so v vse večji meri razmišljali o gradnji stez v zaprtih ali vsaj pokritih prostorih. Leta 1592 so v dvorišču mestne hiše v mestu Leitz v Nemčiji zgradili prvo pokrito kegljišče. Tudi gostilničarji so vse bolj koristili pokrite prostore ter prizidke ali kletne prostore v zgradbah. Steze so bile že v celoti iz desk, nekatere so imeli tudi žlebove na obeh straneh.

Slika 3. Vir: http://www.merkur.de/bilder/2013/05/05/2889198/1048766793-5688263_542-436b.jpg

Leta 1768 je Johann Georg Krünitz, zdravnik iz Berlina, v svojem Lexikonu objavil "13 pravil za kegljanje". To so bila prva napisana pravila za kegljanje, od katerih so nekatera v nekoliko korigirani obliki veljavna še danes. Leta 1796 je v Nemčiji izšla "Enciklopedija iger", ki je bila zbirka iger za mladino. V njej je bilo tudi veliko nasvetov za kegljače. Keglanje je imelo v tistem času mnogo pristašev tudi med vladarji in kulturniki (npr. pesnika Friedrich Schiller in Wolfgang Goethe, skladatelj Richard Wagner itn.).

Ljubiteljev kegljanja je bilo vedno več in leta 1826 je bil v Nemčiji registriran prvi kegljaški klub.

Z množičnostjo je hitro rastla tudi kvaliteta kegljišč, še posebej stez.

7. junija 1885 je bila v Dresdenu ustanovljena "Centralna zveza nemških kegljaških klubov" (ZDK – *Zentralverband Deutscher Kegellubs*), ki je združevala 227 klubov in je že naslednje leto sprejela prva pravila, s tem je rešila vprašanje enotnih kegljišč, kegljev in krogel ter tekmovalnih predpisov. Kot normativ za kegljišče so vzeli izmere kegljišča, ki je bilo narejeno na Dunaju leta 1874. Leta 1891 je bilo organizirano prvo prvenstvo te zveze in hkrati tudi prvo tekmovanje z ameriški kegljači v *bowlingu* in kegljanju.

Georg Spellmann (Hannover) je 1893 izumil in patentiral kegljaško stezo iz parketa.

Nemški izseljenci so kegljanje razširili proti severu in vzhodu (Skandinavija, Banat, Hercegovina, Transilvanija) ter na zahod v oddaljene države, kot sta Brazilija in Avstralija, skupaj z Angleži in Nizozemci pa tudi v Ameriko, kjer je ta igra postala zelo popularna in zelo razširjena. Žal so ga v vse večjem obsegu spremljale stave, pijančevanje, pretepi in tudi streljanje, zato so ga v obdobju med

1826 (Rochester) in 1840 (New York) prepovedali v različnih ameriških mestih. Da bi preprečili stave, so ga 1841 prepovedali tudi v državi Connecticut. Vendar se ameriški kegljači niso predali in so devetim kegljem dodali en kegelj ter njihovo postavitve spremenili v trikotnik. Tako je nastala nova igra – kegljanje na 10 kegljev ali *bowling*. Najstarejša ohranjena steza iz tega časa je iz leta 1846 v kraju Woodstock, Connecticut, ki je danes sestavni del muzeja Roseland Cottage v tem kraju.

Leta 1895 je bil v New Yorku ustanovljen "Ameriški kegljaški kongres" (ABC – *American Bowling congress*), ki je standardiziral pravila in so kegljači lahko pričeli tekmovati na nacionalnih tekmovanjih ter turnirjih. Na slikah sta prikazana kegljišče za *bowling*, na katerem mladi fantje ročno postavljajo keglje, in prizor s tekmovanja leta 1905 v mestu Milwaukee. ABC je bil namenjen le moškim, ženske so morale počakati do leta 1916, ko so v St. Louisu dobile svoj kongres (WIBC).

Leta 1926 je bila v Stockholmu na Švedskem ustanovljena "Mednarodna bowling zveza" (IBA – *International Bowling Association*), hkrati je bil organiziran prvi svetovni turnir.

Tik pred začetkom 2. svetovne vojne je bilo leta 1936 v Berlinu organizirano 1. svetovno prvenstvo v kegljanju, na katerem je nastopilo okoli 400 tekmovalcev iz 12 držav.

K razvoju vseh oblik kegljanja so predvsem pripomogle tehnične inovacije na stezah in rekvizitih. Največji napredek pa je povzročil izum avtomata za postavljanje kegljev. Vse do takrat so to delo ročno opravljali predvsem mladi fantje.

Slika 4. Vir: <http://www.ingo-koch-verlag.de/onlinebooks/roeseberg/kap3-img3.jpg>

Avtomat je leta 1936 v svoji garaži izumil Gottfried Schmidt. Patent je od njega odkupil Morehead Patterson, podpredsednik obrata za proizvodnjo strojev za pekarnice, tobak in obleke v Brooklynu. Prvič je bil predstavljen publiki leta 1946 na nacionalnem prvenstvu *bowlinga* v Bufallu, leta 1951 so ga začeli uporabljati v Michiganu, leto kasneje (1952) pa se je začela njihova redna proizvodnja.

V Nemčiji so prve steze z avtomati dobili 25. marca 1956, nato so se slednji postopoma razširili tudi v druge države. Od leta 1960 dalje so postali obvezni za kegljišča, na katerih so se organizirala svetovna prvenstva. Razvoj je šel dalje in leta 1970 so bili prvič uporabljeni plastični keglji, 1972 je bilo v Nemčiji zgrajeno prvo kegljišče s plastičnimi stezami, 1974 so bile na svetovnem prvenstvu v Eppelheimu steze, ki ob strani niso imele odbojne stene, ampak

kanal, 1980 pa je bil za upravljanje z avtomatiko na stezi prvič uporabljen računalnik.

27. januarja 1952 je bila v mestu Erfüllung pri Hamburgu ustanovljena mednarodna kegljaška zveza FIQ (*Federation internationale des Quilleurs*), ki je združevala kegljanje na deset kegljev (*bowling*) in tri sekcije na devet kegljev (Asphalt, Bohle in Schere). Med ustanoviteljicami iz 11 držav je bila tudi Kegljška zveza Jugoslavije.

Leta 1979 je Mednarodni olimpijski komite (MOK) priznal FIQ kot mednarodno športno federacijo. Kegljanje in *bowling* sta bila s tem uvrščena med športne panoge, ki jih MOK priznava.

Leta 2002 se je sekcija Asphalt preimenovala v Classic in temeljito spremenila sistem tekmovanj, v katerega je vključila nove discipline, ki se v večjem delu odvijajo v obliki medsebojnih dvobojev.

Leta 2014 se je FIQ preimenovala v *WORLD BOWLING*. Vse tri discipline kegljanja na devet kegljev so združene v WNBA (*World Ninepin Bowling Association*), v katero je vključenih 26 držav s 3 kontinentov (Evropa, Azija in Južna Amerika). Kegljanje, ki ga gojimo v Sloveniji, deluje v okviru sekcije *Sektion Ninepin Bowling Classic*, ki združuje kegljaške zveze iz 20 držav.

■ Razvoj kegljanja v Sloveniji

Najstarejši poznani vir na Slovenskem, ki prikazuje kegljanje, je freska Sveta Nedelja v cerkvi Marijinega oznanjenja v vasi Crngrob pri Škofji Loki na Gorenjskem. Freska je delo slikarja Janeza Ljubljanskega, nastala pa je v letih med 1546 in 1560. Na freski so upodobljeni najrazličnejši prizori iz vsakdanjega življenja, od raznih del, opravil in zabav, med njimi je tudi prikaz kegljanja.

Slika 5. Kegljaci (risba Marijana Tršarja po freski Janeza Ljubljanskega v Crngrobu).

Tudi Franc Mali opisuje v svoji *Zgodovini Ljubljane* v srednjem veku, da so Ljubljanci takrat za zabavo kegljali. Kegljšča so bila predvsem spremni objekt pri gostilnah, cerkvah ali drugih objektih družabnega značaja, kar je razvidno tudi iz reklamnih oglasov, objavljenih v takratnih časopisih v letih 1878 in 1880. Večina kegljišč je imela eno stezo. V knjigi *145 let Zdravilišča Laško* je zapisano, da je leta 1879 zdravilišče kupil dunajski podjetnik Teodor Gunkel. Ker je bil navdušen športnik, je poleg modernizacije zdravilišča zgradil tudi teniški igrišči, igrišče za kriket, konjušnico in celo večstezni kegljišče.

Prvi kegljaški slovenski klub se je imenoval Edinost in je bil ustanovljen v Ljubljani leta 1880, društva in klube pa so ustanavljali tudi v drugih krajih po Sloveniji.

Slika 6. Kegljjaško društvo v Celju 1910 – https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/18/Keglja%C5%A1ko_dru%C5%A1tvo_v_Celju.jpg

S kegljanjem so se ukvarjali tudi Sokoli, eno od kegljišč je bilo v Narodnem domu v Ljubljani, centru slovenskega Sokolstva. Zaradi nemških vplivov se je razvijalo le kegljanje na devet kegljev, medtem ko se kegljanje na deset kegljev ali *bowling* v tem okolju ni uspelo uveljaviti. Takoj po 1. svetovni vojni so bili zelo aktivni kegljači na Hrvaškem in v Vojvodini, ki so 21. februarja 1932 leta v Zagrebu ustanovili Jugoslovanski kuglački savez ter začeli organizirati svoja prvenstva. Meseca maja istega leta je izšla prva številka *Kuglačkega športnega lista*, ki je dve leti skrbel za obveščanje o kegljaških novicah in rezultatih. Slovenski kegljači, ki so bili do takrat bolj organizirani predvsem v Ljubljani in Mariboru, se niso preveč trudili, da bi se povezali ter sodelovali na tekmovanjih in akcijah te zveze. Poleti leta 1932 so na Jesenicah ustanovili kegljaško društvo Joža Gregorič, ki je imelo lastno eno stezno kegljišče.

Z začetkom 2. svetovne vojne je razvoj kegljanja zamrl. Po končani vojni so se najhitreje zdramili v Ljubljani, Mariboru, Celju in v Brežicah, za njimi pa tudi v drugih krajih ter začeli ustanavljati klube in kegljaške krožke. Nekateri so bili zgolj zabavnega značaja, nekaj pa je bilo tudi takih, ki so gojili kegljanje kot šport. Načini igranja so bili zelo raznovrstni, igrane pa so se razne igre v narodnem slogu. Prva tekmovanja so se začela med klubi Železničar in Krim iz Ljubljane, Branik iz Maribora in Kladivar iz Celja. V septembru 1948 je bil pri takratni Fiskulturni zvezi Slovenije imenovan odbor za kegljanje, 21. januarja 1950 pa je bila ustanovljena Kegljjaška zveza Slovenije, ki se je takoj vključila v Kegljjaško zvezo Jugoslavije. Ob ustanovitvi zveze je delovalo 5 društev, ki so premogla 8 kegljišč, ki niso ustrezala mednarodnim normativom, zato je bila zastavljena akcija za gradnjo modernih kegljišč. Kegljanje v Sloveniji je postajalo vse bolj množično, saj ga je mnogo delovnih kolektivov začelo nuditi svojim delavcem kot obliko športne rekreacije. Zaradi preprostega osnovnega gibanja in prijetnega družbenega dogajanja je panoga hitro pridobila veliko množičnost, iz katere je postopoma rasla tudi kvaliteta.

Kegljjaška zveza Jugoslavije, ki je začela z rednim delom eno leto prej, je bila leta 1952 med ustanoviteljicami mednarodne kegljaške zveze FIQ.

V letu 1953 je bilo v Sloveniji ustanovljeno 6 kegljaških centrov, ki so bili leta 1954 preimenovani v Okrajne kegljaške zveze, kasneje ob ukinitvi okrajev pa v Kegljjaške podzveze. Istega leta je bilo na novem dvosteznem kegljišču Gradisa v Šoštanju organizirano prvo republiško in državno prvenstvo za mladince. Istega leta so v Mariboru predali v uporabo novo štiristezno asfaltno kegljišče, ki je bilo takrat prvo sodobno in najmodernejše kegljišče v državi.

Kmalu so bila zgrajena še štiristezna kegljišča v Ljubljani, Jesenicah, Kranju in v Celju.

Pomemben premik pri kegljanju je bila iznajdba avtomatov za postavljanje kegljev, ki so omogočali hitrejši potek vadbe in večje število vadečih. Prvo avtomatsko kegljišče (uvoženo iz tovarne Vollmer v Nemčiji) je bilo postavljeno leta 1968 na kegljišču Maks Perca v Ljubljani, takoj za njim pa tudi v ostalih večjih kegljaških središčih. Pri tem so pomembno vlogo odigrali tudi slovenski obrtniki in industrija (Elektrovod, Šport oprema, Oprema les, Iskra avtomatika), ki so začeli izdelovati avtomatska kegljišča v začetku sedemdesetih letih in jih postavljati po celi tedanji Jugoslaviji.

Število novih kegljišč v Sloveniji se je hitro večalo, z njimi je naraščalo število registriranih klubov in krožkov po podjetjih, s tem pa tudi število aktivnih kegljačev. Posledica tega je bila, da je slovenski kegljaški šport skupaj s hrvaškim prevzel primat v Jugoslaviji tako po organizacijski kot tudi po tekmovalni plati ter v športnih dosežkih.

Po odločitvi Slovenije, da postane samostojna država, je Kegljjaška zveza Slovenije postala konec leta 1991 polnopravna članica mednarodne kegljaške zveze FIQ. Preko svojega dolgoletnega predsednika Avgusta Likovnika, ki je bil 14 let tudi predsednik sekcije *Ninepin Bowling Classic* v WNBA FIQ, je imela pomembno vlogo pri razvoju kegljanja v svetu v zadnjih 25 letih.

Slika 7. Avgust Likovnik – arhiv Lado Gobec.

Trenutno je v zvezo včlanjenih 81 društev s skupaj skoraj 3.500 registriranimi tekmovalci. Po oceni se v teh klubih, sindikalnih krožkih ali individualno redno ali občasno s kegljanjem ukvarja še okoli 4.000 rekreativcev.

V Sloveniji imamo danes 37 modernih kegljišč s 160 stezami (1x 10-stezno, 1x 8-stezno, 5x 6-steznih in 30x 4-stezno), ki so kategorizirane v najvišjo 1A kategorijo, kar pomeni, da imajo homologacijo za državna in večino mednarodnih tekmovanj.

Kegljjaških trenerjev in vaditeljev, ki imajo ustrezno strokovno usposobljenost in veljavno licenco za delo s športniki in ekipami,

Slika 8. Kegljšče Golovec – arhiv Lado Gobec.

je skupaj 145. Številčno zelo močna je sodniška organizacija, ki ima v svojih vrstah 126 sodnikov z licenco za sojenje tekmovalnj državnega ranga, med njimi pa je tudi 6 mednarodnih sodnikov.

■ Uspehi slovenskih kegljačic in kegljačev

1. Evropska in svetovna prvenstva

Obdobje 1953–1991

V tem obdobju so slovenski kegljači nastopali v okviru kegljaških reprezentanc Jugoslavije, ki so bile v mednarodnem merilu zelo uspešne v vseh starostnih kategorijah in vseh disciplinah, ki so bile v programu mednarodnih prvenstev. Slovenci so imeli pomemben delež pri doseženih uspehih.

Članska prvenstva

V letih od 1949 do 1964 je bilo najprej organiziranih 5 evropskih članskih prvenstev v disciplinah ekipno in posamično, na zadnjem pa so bile na programu tudi dvojice. Na njih je Jugoslavija osvojila 13 medalj (6 Z, 4 S, 3 B). V njenih vrstah je nastopilo 13 slovenskih tekmovalcev in tekmovalk, ki so bili udeleženi pri osvojitvi 10 medalj. Med posamezniki je bil najbolj uspešen Miro Steržaj, ki je na zadnjem prvenstvu leta 1964 v Budimpešti osvojil zlate medalje v vseh treh disciplinah.

Na 18 svetovnih prvenstvih, ki so bila organizirana v letih od 1953 do 1990, je nastopilo kar 44 % tekmovalk oz. tekmovalcev iz Slovenije (55 žensk in 59 moških). Do vključno 5. svetovnega prvenstva sta bili na programu samo disciplini posamično in ekipno, leta 1966 so prišle v program še dvojice, leta 1990 pa še kombinacija posamično.

Slika 9. Miro Steržaj – Bilten 60 let KZS.

Jugoslavija je v tem obdobju osvojila 65 medalj (23 Z, 20 S, 22 B), Slovenci pa so sodelovali pri osvojitvi 39 medalj (16 Z, 12 S, 11 B).

Svetovni prvaki posamično so postali Francka Erjavec (1955), Miro Steržaj (1968), Boris Urbanc (1988), v dvojicah pa Magda Urh in Janja Marinc (1976), Ljubomira Tkalčič (1978) in Boris Urbanc ter Albin Juvančič (1990).

Slika 10. Marika Kardinar – arhiv Lado Gobec.

Slika 11. Boris Urbanc, vir: http://www.gorenjci.si/Storage/Images/Img_00001590.gif

Mladinska prvenstva

V letih od 1969 do 1981 je bilo izvedenih 7 evropskih mladinskih prvenstev, na katerih je nastopilo 22 slovenskih tekmovalcev in tekmovalk, ki so sodelovali pri osvojitvi 8 medalj (2 Z, 4 S, 2 B) od skupaj 11 (4 Z, 4 S, 3 B), kolikor jih je v tem času osvojila Jugoslavija. Na prvih dveh prvenstvih sta bili na programu disciplini ekipno in posamezno, leta 1973 pa je bilo dodano še tekmovanje v dvojicah. Od posameznikov je treba omeniti Vero Rakita, Marico Varga, Matjaža Hočevarja in Vilija Koširja, ki so nastopili v ekipah, ki so osvojile zlato medaljo.

Svetovna mladinska prvenstva se odvijajo od leta 1983 dalje, ko je bilo organizirano prvo prvenstvo v Poreču (Hrvaška). Na prvih štirih prvenstvih so bile na programu discipline posamezno, dvojice in ekipno, na prvenstvu leta 1991 pa je bilo dodana še kombinacija posamezno.

Svetovna mladinska prvenstva se odvijajo od leta 1983 dalje, ko je bilo organizirano prvo prvenstvo v Poreču (Hrvaška). Na prvih štirih prvenstvih so bile na programu discipline posamezno, dvojice

in ekipno, na prvenstvu leta 1991 pa je bilo dodana še kombinacija posamezno.

Slovenci so sodelovali pri osvojitvi 10 medalj (4 Z, 5 S, 1 B). V dvojicah sta zlato medaljo osvojila Tončka Škafar in Bogdan Hribar, Boris Benedik pa v dvojicah in ekipno.

Obdobje 1992–2016

Jeseni leta 1991 je Kegljaška zveza Slovenije postala članica mednarodne zveze FIQ in Sekcije NBC WNBA, pri čemer je pomembno vlogo odigral njen predsednik Avgust Likovnik, ki je bil v tem času tudi predsednik sekcije NBC. Tako je že oktobra 1991 Kegljaški klub Emo Celje kot državni jugoslovanski prvak za to leto nastopil pod slovensko zastavo na ekipnem ženskem članskem svetovnem pokalu v Bratislavi ter osvojil 1. mesto. To je bila tudi prva slovenska medalja na mednarodnem tekmovanju.

Članska prvenstva

Do leta 2002 so bile na programu discipline posamično, kombinacija, dvojice in ekipno, pri čemer so vse ženske starostne kategorije in kadeti tekmovali na 100 lučajev, člani in mladinci pa na 200 lučajev.

Slika 12. Arhiv Lado Gobec.

Slika 13. Arhiv Lado Gobec.

Slika 14. Boris Benedik – Bilten 60 let KZS.

Slika 15. Barbara Fidel – arhiv Lado Gobec.

Z letom 2003 je prišlo do številnih sprememb v sistemu tekmovanj. Število lučajev je bilo v vseh starostnih kategorijah, tako pri moških kot pri ženskah, izenačeno na 120. Uvedeni sta bili novi disciplini sprint (2 x 20 lučajev) in tandem mešane dvojice (2 x 30 lučajev), ki se igrata po posebnih pravilih na dobljene sete v obliki direktnih dvobojev na izpadanje. Isto velja za tekmovanja posamično, kjer se igrajo medsebojni dvoboji v 4 setih po 30 lučajev. Spremenjen je bil način točkovanja v ekipnih članskih tekmovanjih. Na konferenci sekcije NBC 2002 v Osijeku je bilo tudi odločeno, da se po letu 2004 svetovna članska prvenstva odvijajo ločeno tako, da so v neparnih letih ekipna prvenstva po sistemu medsebojnih dvobojev, v parnih letih pa posamična prvenstva, v katera so vključene še ostale discipline.

Do vključno leta 2016 je bilo organiziranih 19 članskih prvenstev (6 po starem sistemu, 1 mešano po novem sistemu – 2004, 6 posamičnih in 6 ekipnih), na katerih je Slovenija osvojila 40 medalj (14 Z, 7 S, 19 B).

Zlato ekipno medaljo je 3x osvojila moška ekipa (1992, 1994 in 2002 – na sliki 12) in 2x ženska ekipa (1996 in 2007 – na sliki 13).

V dvojicah so zmagale Biserka Petak in Silvana Belcijan ter Barbara Fidel in Brankica Pavlovič (2006).

Posamični svetovni prvaki so postali Marika Kardinar (1992 posamično in kombinacija), Boris Benedik (2000) in Barbara Fidel (2004 sprint, 2006 kombinacija, 2010 posamično in 2014 kombinacija).

Mladinska prvenstva

Mladinci so nastopili na 13 svetovnih prvenstvih in skupaj osvojili 37 medalj (12 Z, 9 S, 16 B).

Zlato ekipno medaljo je 1x osvojila moška ekipa (2000) in 3x ženska ekipa (2003, 2006 in 2008). V dvojicah so zmagali Primož Pintarič in Milan Založnik (1997), Barbara Fidel in Tina Ugrin (2003), Barbara Fidel in Nada Savič (2008) ter v mešanih dvojicah Nada Savič in Mario Čulibrk (2008). Posamični svetovni prvaki so postali Rada Savič (2006 posamično in sprint 2010), Barbara Fidel (2008 kombinacija) in Franci Velišček (2014).

Kadetska prvenstva

V letih 1993, 1994 in 1995 so bila organizirana tri evropska prvenstva v kadetski kategoriji, na katerih so lahko nastopile po tri kadetinje in trije kadeti iz vsake države, ki so se pomerili v disciplinah posamezno, dvojice in mešane dvojice. Od leta 1996 dalje se vsaki dve leti odvija svetovno prvenstvo.

Na 14 prvenstvih so slovenski kadeti osvojili 36 medalj (12 Z, 12 S, 12 B).

Zlato ekipno medaljo je 3x osvojila moška ekipa (1996, 1998 2002) in 2x ženska ekipa (2000 in 2004). Zlate medalje so osvojile dvojice Nataša Žnidaršič in Andreja Razlag (1995), Milan Založnik in Boštjan Zvezič (1996), Barbara Fidel in Tina Potokar (2002) ter Matej Lepej in Davor Sobočan (2004). Posamični svetovni prvaki so postali Sandi Sajko (1995), Milan Založnik (1996) in Barbara Fidel (2002 – kombinacija).

Skupaj je Slovenija v času samostojne države osvojila na 19 članskih, 13 mladinskih in 14 kadetskih svetovnih prvenstvih 113 medalj (38 Z, 28 S, 47 B).

Svetovni posamični pokali

Članski svetovni posamični pokali se odvijajo od leta 1989 dalje, mladinski od leta 1999, kadetski od leta 1997 in za mlajše kadete od leta 2008 naprej. Na vseh pokalih se vseskozi tekmuje v disciplini posamezno in pri kadetih tudi v mešanih dvojicah. Na 47 pokalnih tekmovanjih, ki so bila do sedaj skupaj organizirana v vseh starostnih kategorijah (20 članskih, 13 mladinskih, 10 kadetskih in 4 za mlajše kadete), je Slovenija dobila 53 medalj (19 Z, 18 S, 16 B).

Člani in članice so osvojili 15 medalj (7 Z, 5 S, 3 B), naslov prvaka pa so osvojili Franc Kirbiš (1992 in 2004), Albin Juvančič (1995), Uroš Stoklas (1996 in 2003), Barbara Fidel (2009) in Eva Sajko (2013). V to število nista všteti zlata medalja Antonije Škafar in bronasta Borisa Urbanca s prvega pokala 1989, ko sta nastopila kot predstavnika Jugoslavije.

Mladinci in mladinke so osvojili 19 medalj (5 Z, 7 S, 7 B). Zmagali so Andreja Razlag (1999), Barbara Fidel (2005 in 2006), Klemen Mahkovic (2007) in Nada Savič (2009). Pri kadetih in kadetinjah, ki so osvojili 14 medalj (5 Z, 5 S, 4 B), sta zmagali posamično Polona Koštomaj (1997) in Nada Savič (2005), pri mešanih dvojicah pa Polona Koštomaj in Milan Založnik (1997), Barbara Fidel in David Selovski (2001) ter Tina Hren in Žiga Požar (2016). V kategoriji mlajših kadevov in kadevov je bilo osvojenih 5 medalj (2 Z, 1 S, 2 B). Posamično je zmagal Domen Špeh (2014), v mešanih dvojicah pa Patricija Bizjak in Anže Bajželj (2010).

Svetovni rekordi

V času nastopanja za Jugoslavijo so Slovenci sodelovali pri postavljanju 4 ekipnih in 3 posamičnih svetovnih rekordov.

Od leta 1992 dalje so slovenski tekmovalci in tekmovalke dosegli v vseh starostnih kategorijah skupaj 34 svetovnih rekordov, od tega 12 v članski, 7 v mladinski in 15 v kadetski kategoriji. Pri postavljanju rekordov je največkrat sodelovala Barbara Fidel.

Najboljši posamezniki 1953–2016

V celotnem obdobju od 1953 do 2016 je na osnovi števila osvojenih medalj na svetovnih prvenstvih in posamičnih pokalih potrebno izpostaviti naslednje posameznike oziroma posameznice:

Ženske

Barbara Fidel – 32 (21 Z, 2 S, 9 B)

Marika Kardinar – 21 (9 Z, 7 S, 5 B)

Nada Savič – 16 (8 Z, 2 S, 6 S)

Rada Savič – 16 (7 Z, 3 S, 6 S)

Moški

Miro Steržaj – 17 (7 Z, 5 S, 5 B)

Boris Benedik – 9 (6 Z, 2 S, 1 B)

Franc Kirbiš – 9 (6 Z, 2 S, 1 B)

Boris Urbanc – 8 (5 Z, 3 B)

2. Mednarodni klubski pokali in evropska liga

Najboljši klubi držav članic sekcije *Ninepin Bowling Classic* se s svojimi ekipami vsako leto pomerijo med seboj v treh mednarodnih klubskih pokalnih tekmovanjih. V svetovnem pokalu, ki se odvija od leta 1969, nastopajo državni prvaki, v evropski pokalu (od 1984) sodelujejo pokalni prvaki ali drugo uvrščeni iz državnega prvenstva ter v NBC pokalu (od 2002) tretje ali četrto uvrščeni. Najboljših klubov iz navedenih pokalov (16 pri moških in 12 pri ženskah) se uvrstijo v evropsko ligo, ki se igra od leta 2002.

V svetovnem pokalu so slovenski klubi osvojili 33 medalj (13 Z, 9 S, 11 B). Zmagovalci pokala so do sedaj bili KK Celje pri ženskah 11x in KK Triglav Kranj ter KK Konstruktor Maribor po 1x. V evropskem pokalu so osvojili 15 medalj (4 Z, 4 S, 7 B). Po 2x so zmagale ženske ekipe KK Celje in KK Brest Cerknica ter KK Gradis-Norik Ljubljana po 1x. V NBC pokalu so klubi osvojili 6 medalj (2 Z, 2 S, 2 B), zmagali pa sta KK Rudar Trbovlje pri moških in KK Brest pri ženskah.

V evropski ligi je bilo osvojenih 13 medalj (7 Z, 5 S, 1 B). Kar 11 medalj je pri ženskah osvojil KK Celje, od tega 6 zlatih, pri moških pa 2 medalji KK Triglav, ki je enkrat zmagal.

Slika 16. Kegljaški klub Celje – arhiv Lado Gobec.

3. Organizacija velikih mednarodnih tekmovanj

Slovenski klubi so poleg številnih mednarodnih srečanj slovenskih in pred tem jugoslovanskih reprezentanc, tekem evropske lige in mednarodnih turnirjev organizirali naslednjih 14 uradnih mednarodnih tekmovanj:

Svetovno člansko prvenstvo – Ljubljana 1984 in Celje 1998

Svetovno mladinsko prvenstvo – Celje 1989 in Koper 2001

Svetovno kadetsko prvenstvo – Celje 2000

Svetovni posamični članski pokal – Celje 2005

Svetovni posamični mladinski pokal – Ankaran 1999 in Celje 2005 ter 2007

Svetovni klubski pokal – Maribor 1978 in Celje 1982 ter 1994

Evropski klubski pokal – Maribor in Celje 1996

Finalni turnir evropske lige – Celje 2012 (na Sliki 17)

Slika 17. Finalni turnir evropske lige Celje 2012 – arhiv Lado Gobec.

Literatura

1. Lado Gobec in Stane Kadunc, (2010). *Kronologija Kegljaške zveze Slovenije 1950–2010*. Ljubljana: Kegljaška zveza Slovenije
2. Wilhelm Pehle, (1929). *Der Kegelsport*. Leipzig-Berlin-Paris: Grethlein&Co.
3. Arhiv sekcije Ninepin Bowling Classic
4. Arhiv Lado Gobec in KK Celje, Celje
5. Silva Razlag, (2002). *Mednarodni uspehi slovenskega kegljanja 1949–2002*. Ljubljana: Kegljaška zveza Slovenije.
6. Marko Kegljevič, (1936). *Športno kegljanje*. Ljubljana: Kegljaški šport v Ljubljani.
7. Ivan Čuk, Primož Pintarič, Matej Tušak, Franc Belcijan, Avgust Likovnik, Bojan Bajec, Otmar Kugovnik in Lado Gobec, (2012). *Sodobno kegljanje*. Ljubljana: Kegljaška zveza Slovenije.
8. Petar Arambašić, (2011). *Prvi čunj*. Ljubljana: KFI d.o.o. Trzin.

Lado Gobec
Kegljaška zveza Slovenije
lado.gobec@siol.net